

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2021. május 11.

KÉMIA

**KÖZÉPSZINTŰ
ÍRÁSBELI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

Az írásbeli feladatok értékelésének alapelvei

Az írásbeli dolgozatok javítása a kiadott javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Az elméleti feladatok értékelése

- A javítási-értékelési útmutatótól eltérni nem szabad.
- $\frac{1}{2}$ pontok nem adhatók, csak a javítási-értékelési útmutatóban megengedett részpontozás szerint értékelhetők a kérdések.

A számítási feladatok értékelése

- Az objektivitás mellett a **jóhiszeműséget** kell szem előtt tartani! Az értékelés során pedagógiai célzatú büntetések nem alkalmazhatók!
- Adott – hibátlan – megoldási menet mellett nem szabad pontot levonni a **nem kért** (de a javítási-értékelési útmutatóban megadott) részeredmények hiányáért. (Azok csak a részleges megoldások pontozását segítik.)
- A javítási-értékelési útmutatótól eltérő – helyes – levezetésre is maximális pontszám jár, illetve a javítási-értékelési útmutatóban megadott csomópontok szerint részpontozandó!
- **Levezetés, indoklás nélkül** megadott pusztá végeredményért **legfeljebb** a javítási-értékelési útmutató szerint arra járó 1–2 pont adható meg!
- A számítási feladatra a maximális pontszám akkor is jár, ha **elvi hibás reakcióegyenletet** tartalmaz, de az a megoldáshoz nem szükséges (és a feladat nem kérte annak felírását)!
- Több részkérdésből álló feladat megoldásánál – ha a megoldás nem vezet ellentmondásos végeredményre – akkor is megadható az adott részkérdésnek megfelelő pontszám, ha az **előzőekben kapott, hibás eredménnyel** számolt tovább a vizsgázó.
- A számítási feladat levezetésénél az érettségien **trivialitásnak** tekinthető összefüggések alkalmazása – részletes kifejtésük nélkül is – maximális pontszámmal értékelendő. Például:
  - a tömeg, az anyagmennyiség, a térfogat és a részecskeszám átszámításának kijelölése,
  - az Avogadro törvényéből következő trivialitások (sztöchiometriai arányok és térfogatarányok azonossága azonos állapotú gázoknál stb.),
  - keverési egyenlet alkalmazása stb.
- Egy-egy **számítási hibáért** legfeljebb 1–2 pont vonható le (a hibás részeredménnyel tovább számolt feladatra a többi részpont maradéktalanul jár)!
- **Kisebb elvi hiba** elkövetésekor az adott műveletért járó pontszám nem jár, de a további lépések a hibás adattal számolva pontozandók. Kisebb elvi hibának számít például:
  - a sűrűség hibás alkalmazása a térfogat és tömeg átváltásánál,
  - más, hibásan elvégzett egyszerű művelet,
  - hibásan rendezett reakcióegyenlet, amely nem eredményez **szembetűnően** irreális eredményt.

-
- **Súlyos elvi hiba** elkövetésekor a javítási-értékelési útmutatóban **az adott feladatrésze** adható további pontok nem járnak, ha hibás adattal helyesen számol a vizsgázó. Súlyos elvi hibának számít például:
    - **elvileg hibás reakciók** (pl. végbe nem menő reakciók egyenlete) alapján elvégzett számítás,
    - az adatokból **becslés alapján** is **szembetűnően irreális** eredményt adó hiba (például az oldott anyagból számolt oldat tömege kisebb a benne oldott anyag tömegénél stb.).(A további, külön egységként felfogható feladatrészek megoldása természetesen itt is a korábbiakban lefektetett alapelvek szerint – a hibás eredménnyel számolva – értékelhető, feltéve, ha nem vezet ellentmondásos végeredményre.)

1. Egyszerű választás (7 pont)

Minden helyes válasz 1 pont.

1. C
2. A
3. A
4. E
5. C
6. B
7. D

2. Négyféle asszociáció (8 pont)

Minden helyes válasz 1 pont.

1. C
2. C
3. A
4. D
5. B
6. C
7. B
8. A

3. Esettanulmány (15 pont)

- 1) hidrogén elégetésével: $2 \text{H}_2 + \text{O}_2 = 2 \text{H}_2\text{O}$ *1 pont*
- 2) 50 liter oxigénből állítana elő 100 liter vizet. *1 pont*
 Nem helyes az elgondolás, mert a reakcióegyenlet a komponensek mólarányát adja meg, de az nem azonos a folyékony komponensek térfogatának arányával *1 pont*
- 3) $m(\text{oxigén}) = 1000 \text{ cm}^3 \cdot 1,14 \text{ g/cm}^3$ *1 pont*
 $m(\text{oxigén}) = 1140 \text{ g}$ *1 pont*
 $n(\text{O}_2) = 1140 \text{ g} / 32 \text{ g/mol} = 35,6 \text{ mol}$ *1 pont*
 $n(\text{H}_2\text{O}) = 2 \cdot n(\text{O}_2)$ *1 pont*
 $n(\text{H}_2\text{O}) = 2 \cdot 35,6 \text{ mol} = 71,2 \text{ mol}$ *1 pont*
 $m(\text{H}_2\text{O}) = 71,2 \cdot 18,0 \text{ g/mol} = 1282 \text{ g}$ *1 pont*
 $V(\text{H}_2\text{O}) = 1282 \text{ cm}^3 = 1,282 \text{ dm}^3 = \mathbf{1,28 \text{ liter}}$ *1 pont*
- 4) **A molekulaképlet: N_2H_4** *1 pont*
 Egy molekula 4 H-atomot tartalmaz.
 A H és N aránya a molekulában 2:1, mivel 5 molekula hidrazinból 5 molekula N_2 és 10 molekula H_2 keletkezik.
 (Egy molekula hidrazinban 2 N-atom van, mivel 5 molekula hidrazinból 5 molekula N_2 keletkezik.) *(helyes magyarázat)* *1 pont*
- 5) $3 \text{N}_2\text{H}_4 = 4 \text{NH}_3 + \text{N}_2$ *(egyenlet felírása: 1 pont, rendezés 1 pont)* *2 pont*
- 6) A hidrogéngáz és oxigéngáz elegyében szikra hatására robbanásszerűen játszódik le az egyesülési reakció / A hidrogéngáz és oxigéngáz elegye szikra hatására felrobban. *1 pont*

4. Táblázatos feladat (16 pont)

1) CH ₃ CHO		
2) acetaldehid / etanal	1) és 2) helyes válaszért együtt jár a pont	1 pont
3) CH ₃ COOH		
4) ecetsav /etánsav	3) és 4) helyes válaszért együtt jár a pont	1 pont
5) –O–CH ₂ –CH ₃		
6)	$\text{H}_3\text{C}-\text{CH}_2-\text{O}-\overset{\text{O}}{\parallel}{\text{C}}-\text{CH}_3$	
	5) és 6) helyes válaszért együtt jár a pont	1 pont
7) dipólus-dipólus kölcsönhatás		1 pont
8) hidrogénkötés		1 pont
9) gáz		1 pont
10) folyadék		1 pont
11) folyadék		1 pont
12) jól oldódik		1 pont
13) jól oldódik		1 pont
14) rosszul oldódik		1 pont
15) semleges		1 pont
16) savas		1 pont
17) üresen hagyott cella (mivel rosszul oldódik)		
18) CH ₃ CHO + 2 Ag ⁺ + 2 OH ⁻ = CH ₃ COOH + 2 Ag + H ₂ O		2 pont
	(a reagensek és a termékek megadása 1 pont, a helyes egyenletrendezés 1 pont)	
19) CH ₃ COOH + CH ₃ CH ₂ OH ⇌ CH ₃ –C(O)O–CH ₂ CH ₃ + H ₂ O		1 pont

5. Táblázatos és elemző feladat (10 pont)

1) gáz		1 pont
2) gáz		1 pont
3) pl. kalcium-karbonátra sósavat csepegtetünk		1 pont
4) igen, mert a szén-monoxid nem oldódik vízben (csak magyarázattal)		1 pont
5) a gáz meggyullad,		1 pont
2 CO + O ₂ = 2 CO ₂		1 pont
6) a gyújtópálca elalszik,		1 pont
mivel a szén-dioxid nem táplálja az égést		1 pont
7) mérgező		
8) mérgező	7)-8) helyes válasz esetén:	1 pont
9) üvegházhatású gáz (mennyiségének növekedése a légkörben globális felmelegedéshez vezethet)		1 pont

6. Alternatív feladat

A) Kísérletelemző feladat (10 pont)

- a) Ammónium-klorid **1 pont**
 $\text{NH}_4^+ + \text{H}_2\text{O} \rightleftharpoons \text{NH}_3 + \text{H}_3\text{O}^+$ (az egyenlet egyenlőségjellel is elfogadható) **1 pont**
 $\text{NH}_3 + \text{HCl} = \text{NH}_4\text{Cl}$ **2 pont**
(a két reagens és a termék megadása 1 pont, egyenletrendezés 1 pont)
- b) Keményítő **1 pont**
- c) Kalcium-oxid **1 pont**
 Az oldódás során lejátszódó reakció egyenlete: $\text{CaO} + \text{H}_2\text{O} = \text{Ca(OH)}_2$ **1 pont**
 A keletkező oldat lúgos kémhatású. **1 pont**
 A sósavban való oldás során lejátszódott reakció egyenlete:
 $\text{CaO} + 2 \text{HCl} = \text{CaCl}_2 + 2 \text{H}_2\text{O}$ **1 pont**
- d) Szilícium-dioxid, SiO_2 **1 pont**

B) Számítási feladat (10 pont)

- a) $2 \text{H}_2\text{S} + \text{SO}_2 = 3 \text{S} + 2 \text{H}_2\text{O}$ **2 pont**
(a két reagens és a termékek megadása 1 pont, egyenletrendezés 1 pont)
- b) Az $1,40 \text{ m}^3 = 1400 \text{ dm}^3$ füstgázban $1400 \cdot 0,05 = 70,0 \text{ dm}^3 \text{ SO}_2$ van **1 pont**
 $1400 \cdot 0,02 = 28,0 \text{ dm}^3 \text{ H}_2\text{S}$ van **1 pont**
 A reakcióegyenlet alapján $28,0 \text{ dm}^3 \text{ H}_2\text{S}$ és $14,0 \text{ dm}^3 \text{ SO}_2$ reagál **1 pont**
 A térfogat így $42,0 \text{ dm}^3$ -rel csökken **1 pont**
 Ez a teljes térfogat **3,00 %-a** **1 pont**
- c) A SO_2 -ből marad $70,0 \text{ dm}^3 - 14,0 \text{ dm}^3 = 56,0 \text{ dm}^3$. **1 pont**
 A visszamaradt gázelegy térfogata: $1400 - 42,0 \text{ dm}^3 = 1358 \text{ dm}^3$ **1 pont**
 A SO_2 ennek a térfogatnak a $100 \cdot 56,0 / 1358 = \mathbf{4,12 \%-a}$. **1 pont**
(Minden más helyes levezetés maximális pontszámot ér!)

7. Kísérletelemző feladat (16 pont)

1. kísérlet

- Tapasztalat: a két színtelen oldat összeöntésekor fehér csapadék válik le **1 pont**
 Reakcióegyenlet: $3 \text{CaCl}_2 + 2 \text{Na}_3\text{PO}_4 = \text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2 + 6 \text{NaCl}$ **1 pont**
(ionegyenlet is elfogadható) **1 pont**
 reakciótípus: csapadékképződési reakció **1 pont**

2. kísérlet

- Tapasztalat: a szilárd, fémes színű nátrium hevesen reagál a vízzel **1 pont**
 közben színtelen, szagtalan gázfejlődését tapasztaljuk. **1 pont**
 A visszamaradó oldat lila színű lesz. **1 pont**
 Reakcióegyenlet: $2 \text{Na} + 2 \text{H}_2\text{O} = 2 \text{NaOH} + \text{H}_2$ **1 pont**
 Reakciótípus: gázfejlődéssel járó reakció **1 pont**
 redoxireakció **1 pont**

3. kísérlet

Tapasztalat: a színtelen gáz bevezetése hatására a sárgásbarna/sárga/vörösesbarna oldat elszíntelenedik **1 pont**

Reakcióegyenlet: $\text{CH}_2=\text{CH}_2 + \text{Br}_2 = \text{Br}-\text{CH}_2-\text{CH}_2-\text{Br}$ **1 pont**

Reakciótípus: addíció (redoxireakció) **1 pont**

4. kísérlet

Tapasztalat: a két színtelen oldat összeöntésekor színtelen, szagtalan gázfejlődését tapasztaljuk. **1 pont**

Reakcióegyenlet: $\text{Na}_2\text{CO}_3 + 2 \text{HCl} = 2 \text{NaCl} + \text{CO}_2 + \text{H}_2\text{O}$ **1 pont**

Reakciótípus: gázfejlődéssel járó reakció **1 pont**
sav-bázis reakció **1 pont**

8. Számítási feladat (9 pont)

a) $\text{CaCO}_3 = \text{CaO} + \text{CO}_2$ **1 pont**

b) $\Delta_r H = \Delta_k H(\text{CO}_2(\text{g})) + \Delta_k H(\text{CaO}(\text{sz})) - \Delta_k H(\text{CaCO}_3(\text{sz}))$ (vagy ennek alkalmazása) **1 pont**

$\Delta_r H = -394 + (-635) - (-1208) = +179 \text{ kJ/mol}$ **1 pont**

c) $n(\text{CaO}) = 50,0 \text{ kg} / 56,0 \text{ g/mol} = 0,893 \text{ kmol} = 893 \text{ mol}$ **1 pont**

$n(\text{CaCO}_3) = 0,893 \text{ kmol} \cdot 100 \text{ kg/kmol} = 89,3 \text{ kg}$ **1 pont**

a 90,0 %-os hatóanyagtartalmat figyelembe véve:

$m(\text{mész}) = 89,3 \text{ kg} / 0,90 = 99,2 \text{ kg}$ **1 pont**

d) A szükséges hőmennyiség: $Q = 893 \text{ mol} \cdot 179 \text{ kJ/mol} = 1,60 \cdot 10^5 \text{ kJ}$ **1 pont**

e) $n(\text{CO}_2) = n(\text{CaO}) = 893 \text{ mol}$ **1 pont**

$V(\text{CO}_2) = 893 \text{ mol} \cdot 24,5 \text{ dm}^3/\text{mol} = 21,9 \text{ m}^3$ **1 pont**

(Minden más helyes levezetés maximális pontszámot ér!)

9. Számítási feladat (9 pont)

a) $[\text{H}_3\text{O}]^+ = c(\text{HCl}) = 0,0100 \text{ mol/dm}^3$ **1 pont**

$\text{pH} = -\lg [\text{H}_3\text{O}]^+ = 2,00$ **1 pont**

b) $\text{HCl} + \text{NaOH} = \text{NaCl} + \text{H}_2\text{O}$ **1 pont**

c) $n(\text{HCl}) = 0,200 \text{ dm}^3 \cdot 0,0100 \text{ mol/dm}^3 = 2,00 \cdot 10^{-3} \text{ mol}$ **1 pont**

$n(\text{HCl}) = n(\text{NaOH}) = 2,00 \cdot 10^{-3} \text{ mol}$ **1 pont**

$m(\text{NaOH}) = 2,00 \cdot 10^{-3} \text{ mol} \cdot 40,0 \text{ g/mol} = 0,0800 \text{ g} = 80,0 \text{ mg}$ **1 pont**

d) $n(\text{NaCl}) = 2,00 \cdot 10^{-3} \text{ mol}$

$m(\text{NaCl}) = 2,00 \cdot 10^{-3} \text{ mol} \cdot 58,5 \text{ g/mol} = 0,117 \text{ g}$ **1 pont**

$m(\text{oldat}) = 200 \text{ cm}^3 \cdot 1,00 \text{ g/cm}^3 = 200 \text{ g}$ **1 pont**

$m/m\%(\text{NaCl}) = (0,117 \text{ g} / 200 \text{ g}) \cdot 100 = 0,0585 \text{ m/m}\%$ **1 pont**

(Minden más helyes levezetés maximális pontszámot ér!)